

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkýň **1/ O. K.**, **2/ M. C.**, bývajúcej v D., **3/ H. L.**, bývajúcej v K., **4/ A. F.**, bývajúcej v K., žalobkyňa 1/ v dovolacom konaní zastúpená JUDr. J. K., advokátom v K., proti žalovaným **1/ Ing. J. K.**, bývajúcemu v B., **2/ H. K.**, bývajúcej v B., **o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 8 C 320/1999, o dovolaní žalobkyne 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. októbra 2008, sp. zn. 7 Co 19/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 30. októbra 2008, sp. zn. 7 Co 19/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Svidník rozsudkom z 22. novembra 2007 č. k. 8 C 320/1999-273 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyne domáhali určenia, že kúpna zmluva, uzavretá dňa 29. marca 1996 medzi M. G. ako predávajúcim a žalovanými 1/, 2/ ako kupujúcimi, vklad ktorej bol povolený na K. Ú. v K., S. K. vo S. dňa X.pod č. X. je neplatná. Žalobkyne zaviazal zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov konania 1 000,-- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanej 2/ nepriznal náhradu trov konania. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že spoluvlastnícky podiel nehnuteľností, zapísaných na LV č. X. kat. úz. K. pod B. patrí do dedičstva po Ing. M. G. na základe rozsudku Okresného súdu Svidník z 18. marca 2004 č. k. 4 C 456/2002-92. Z uvedeného bolo zrejmé, že žalobkyne nemajú vecnú legitimáciu na podanie žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcov rozsudkom z 30. októbra 2008, sp. zn. 7 Co 19/2008 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Rozhodol, že žalobkyne nemajú

právo na náhradu trov odvolacieho konania a žalovaným sa ich náhrada nepriznáva. Uviedol, že sa vo veci nestotožnil so záverom súdu prvého stupňa, podľa ktorého podiel 1/2 k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. X. kat. úz. K. pod B. patrí do dedičstva po M. G.. Poukázal na to, že v priebehu konania Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 29. januára 2008, vydaným vo veci 4 C 456/2002 Okresného súdu Svidník zrušil rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 7. septembra 2006 vo výroku o určení, že parcely č. X., č. X., č. X., č. X., č. X. a č. X., zapísané na LV č. X. kat. úz. K. pod B. v podiele 1/2 patria do dedičstva po neb. M. G.. Doposiaľ sa teda s konečnou platnosťou nerozhodlo o tom, či tento spoluvlastnícky podiel patrí žalobkyni 1/ alebo do dedičstva po neb. M. G.. Mal však za to, že aj za predpokladu existencie vlastníckeho práva žalobkyne 1/ k spoluvlastníckemu podielu vedenému na LV č. X. kat. úz. K. pod B., táto účastníčka sa síce mohla domáhať určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, nakoľko jej nemôže byť jedno s kým má vykonávať práva a povinnosti vyplývajúce zo spoluvlastníctva, avšak len pri splnení podmienky, ak podaným určovacím petitom je možné dosiahnuť odstránenie spornosti alebo neistoty v právnom vzťahu. Odvolací súd ustálil, že žalobkyne 2/, 3/ a 4/ nie sú spoluvlastníkmi sporných nehnuteľností, a preto na podanie žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorú vôbec neuzatvárali, nemohli byť aktívne vecne legitimované. Vo vzťahu k žalobkyni 1/ ďalej uviedol, že ak súd dospeje k záveru, že určovacia žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci. V predmetnej veci vyslovením neplatnosti kúpnej zmluvy sa podľa jeho záveru len obnoví predchádzajúci právny stav a ako vlastník spoluvlastníckeho podielu pod B. k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet tohto právneho úkonu bude vystupovať M. G., ktorého závetným dedičom je žalovaný 1/. Týmto rozhodnutím sa žiadnym spôsobom nevyrieši otázka súvisiaca s tým, či M. G. bol vlastníkom sporného spoluvlastníckeho podielu alebo nie. Pritom práve neexistencia vlastníckeho práva M. G. k prevádzanému spoluvlastníckemu podielu bola hlavným dôvodom pre podanie žaloby. Za účelom odstránenia tohto podstatného sporu v právnom vzťahu bude musieť byť podaná ďalšia žaloba na určenie subjektu vlastníaceho tento spoluvlastnícky podiel (kladná určovacia žaloba) alebo žaloba na určenie, že M. G. nebol jeho vlastníkom (záporná určovacia žaloba). Preto odvolací súd podľa § 219 O.s.p. rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa 1/, ktorá ho žiadala ako aj rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Svoj mimoriadny opravný prostriedok odôvodňovala tým, že vo veci sa už prv právoplatne rozhodlo (§ 237 písm. d/ O.s.p.), postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom a odňaté právo na spravodlivý proces tým, že súd prvého stupňa, ani odvolací súd sa nezaoberal jej dôkazmi a tvrdenými skutočnosťami, neodmietol ich, ale ani neprijal, jednoducho ich nevykonal. Potom nemal čo hodnotiť, lebo jednostranne prijal ničím nepodložené tvrdenia žalovaných. Tým porušil postup súdu upravený v § 132 O.s.p. Súd preto nevydal napadnuté rozhodnutie na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ani na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné. Považovala za nepresvedčivý záver súdu, v ktorom sa zaoberá pozemkami v 1/2 pod B. a v 1/2 pod B. namietala, že napadnutý rozsudok nespĺňa požiadavky podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. nakoľko z neho nevyplýva, ktoré skutočnosti súd považoval za preukázané a ktoré nie a z ktorých dôkazov vychádzal, keď žiadne navrhované dôkazy nevykonal.

Žalobkyne 2/, 3/, a 4/ sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu, pripojili k dôvodom v ňom uvedeným.

Žalovaní 1/, 2/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 1/ je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchytil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Žalobkyňa 1/ dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci rozsudok v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval, a teda ani nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.). So zreteľom na to je zrejmé, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodit' z ustanovenia § 238 O.s.p.

Dovolanie žalobkyne 1/ by vzhľadom na to bolo procesne prípustné, len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vzhľadom na námietky dovolateľky a tiež s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd kládol dôraz na skúmanie tej vady, ktorej existenciu dovolateľka v dovolaní namietala (§ 237 písm. d/, f/ O.s.p.).

Skutočnosť, že by sa vo veci už prv právoplatne rozhodlo, a preto by konanie malo byť zaťažené touto vadou (§ 237 písm. d/ O.s.p.) dovolaťka ničím neodôvodnila a z obsahu spisu ani takáto skutočnosť nevyplývala. V predmetnej veci rozhodol Krajský súd v Prešove uznesením z 26. októbra 2005 sp. zn. 1 Co 225/04, ktorým zrušil rozsudok Okresného súdu Svidník zo 16. júla 2004 č. k. 8 C 320/99-109 s výnimkou výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vec vrátil v rozsahu zrušenia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Odvolanie žalobkýň 2/, 3/ a 4/ odmietol. Odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa vo veci samej z dôvodu, že bolo vydané predčasne. Uviedol, že v inom konaní, vedenom na súde prvého stupňa pod sp. zn. 4 C 456/02, sa rieši otázka, vyriešenie ktorej môže mať zásadný význam pre posúdenie otázky aktívnej legitímácie žalobkýň v danej veci. Odvolanie žalobkýň 2/, 3/ a 4/ odmietol ako oneskorene podané. Odvolacia lehota totiž márne uplynula ešte za života ich právnej predchodkyne, pôvodnej žalobkyne 2/ H. G.. Žalobkyne napadli dovolaním celé uznesenie odvolacieho súdu, teda i jeho výrok, ktorým bolo odmietnuté ich odvolanie (a tiež odvolanie žalobkyne 3/). V tejto časti ale svoje dovolanie nijako neodôvodnili a neuviedli, v čom podľa nich spočíva nesprávnosť rozhodnutia odvolacieho súdu v tejto časti. Napriek tomu dovolací súd poznamenal, že odvolací súd rozhodol správne, ak ich odvolanie odmietol. Rozsudok súdu prvého stupňa bol doručený zástupcovi pôvodnej žalobkyne 2/ H. G. 9. augusta 2004 (§ 49 ods. 1 O.s.p.). H. G. v zákonnej tridsaťdňovej odvolacej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p. v znení účinnom do 31. augusta 2005) odvolanie nepodala; urobila tak iba žalobkyňa 1/, aj to iba proti rozhodnutiu o trovách konania. Tým, že súd po smrti H. G. (24. januára 2005) pokračoval v konaní s jej dedičkami, nevzniklo týmto právo podať proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa odvolanie. Žalobkyne 2/, 3/ a 4/ totiž nemohli mať viac procesných práv, než by mala ich právna predchodkyňa.

Vychádzajúc z uvedeného, Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že dovolanie žalobkýň 1/, 2/ a 4/ treba podľa § 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietnuť. Riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, sa už potom nemohol zaoberať vecnou správnosťou napadnutého uznesenia, (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23. januára 2007 sp. zn. 1 Cdo 170/2006).

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p.

významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznával.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.; podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola žalobkyni 1/ odňatá možnosť konať pred súdom.

V prejednávanvej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, lebo dokazovaním mal za preukázané, že spoluvlastnícky podiel nehnuteľností, zapísaných na LV č. X. kat. úz. K. pod B. patrí do dedičstva po Ing. M. G. na základe rozsudku Okresného súdu Svidník z 18. marca 2004 č. k. 4 C 456/2002–92. Z uvedeného bolo preto zrejmé, že žalobkyne nemajú vecnú legitimáciu na podanie žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď vychádzal z toho, že žalobkyňa 1/ nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy. Dospel k záveru, že v predmetnej veci vyslovením neplatnosti kúpnej zmluvy sa len obnoví predchádzajúci právny stav a ako vlastník spoluvlastníckeho podielu pod B. k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet tohto právneho úkonu bude vystupovať M. G., ktorého závetným dedičom je žalovaný 1/. Týmto rozhodnutím sa žiadnym spôsobom nevyrieši otázka súvisiaca s tým, či M. G. bol vlastníkom sporného spoluvlastníckeho podielu alebo nie. Pritom práve neexistencia vlastníckeho práva M. G. k prevádzanému spoluvlastníckemu podielu bola hlavným dôvodom pre podanie žaloby.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinstančnom konaní.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo žalobkyne 1/ na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti žalobkyni 1/ odňal právo namietať správnosť jej právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia dovolacieho súdu sa žalobkyňa 1/ dozvedela, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností účastníkmi v konaní netvrdenými a prvostupňovým súdom nehodnotenými. K novým právnym záverom dovolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Tým, že odvolací súd tak postupoval, znemožnil účastníčke realizáciu jej procesných práv, lebo jej odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich skutkových zistení. Svojím postupom teda žalobkyni 1/ odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobkyňou 1/ uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok dovolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 4 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. februára 2010

JUDr. Vladimír Magura, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská